

Nærmere omtale om fase 2 fylkesvise tiltaksplaner

For områdene det skal lags en samlet tiltaksplan for vurderer vi at det videre arbeidet bør deles inn i følgende aktiviteter:

Oversikt over omfang og utbredelse av forurensningssituasjonen i fjorden.

Dette innebærer nærmere undersøkelser av sedimentene for å identifisere kilder til forurensning og avgrense tiltaksområder, undersøkelser for å sikre størrelsesorden på utslipp fra kjente kilder som industribedrifter, avfallsfyllinger, kommunale utslipp og forurenset grunn og oppfølging av diffuse kilder som avrenning fra tette flater og kildesporing i elver med utløp i tiltaksområdet.

For SFT og fylkesmannen vil dette innebære myndighetsutøvelse overfor ansvarlige forurensere der de er mulig å identifisere. I dette arbeidet er det viktig at forurensningsmyndighetene opptrer koordinert i hvert fjordområde. Det vil være naturlig at fylkesmannen tar arbeidet med koordineringen.

Denne aktiviteten vil være den det tas fatt i først i hvert område. Omfanget av eksisterende kunnskap varierer fra fjordområde til fjordområde, og det varierer med hvilke industribransjer eller evt. andre forurensende aktiviteter som er de dominerende i området.

Skipsverft og småbåthavner.

Disse virksomhetene er spesielt nevnt i havmiljømeldingen, og SFT er i ferd med å gjennomføre en kartlegging for å få oversikt over og rangere skipsverftene for videre oppfølging. Småbåthavnene vil bli kartlagt av fylkesmennene i løpet av sommeren 2004. Oppfølgingsansvaret for dette ligger i MSP.

Forslag til miljøkvalitet som skal oppnås.

Dette er første fase i fastsettingen av endelige, etterprøvbare oppryddingsmål for fjordområdet. Nasjonalt råd for forurensede sedimenter vil behandle målfastsettelsen i møte 27. april. Formålet med denne aktiviteten er å etablere overordnede mål som definerer ambisjonsnivået for første del av arbeidet.

I Havmiljømeldingen er arbeidet med forurensede sedimenter satt i sammenheng med de langsiktige strategiene for kjemikaliearbeidet:

”Konsentrasjonene av de farligste kjemikaliene i miljøet skal bringes ned mot bakgrunnsnivået for naturlig forekommende stoffer og tilnærmet null for menneskeskapte forbindelser”.

For forurensede sedimenter legger Regjeringen til grunn at målet innebærer at: *”konsentrasjonene av miljøgifter fra tidligere tiders utslipp skal ned til et nivå som ikke gir alvorlige biologiske effekter eller alvorlige virkninger på økosystemet”.*

I Havmiljømeldingen presiseres det imidlertid at det verken er riktig eller mulig å fastsette et mer presist miljøkvalitetsmål for sjøbunnen langs hele norskekysten. På lang sikt skal konsentrasjonene av miljøgifter i alle områder ned til null, jf. det strategiske målet. Men hvor mye konsentrasjonene av miljøgifter bør reduseres med på kort sikt vil måtte variere fra område til område. Faktorer som kan påvirke de konkrete målene på kort sikt er:

- Forurensningsgrad i dag
- Forurensningssituasjonens kompleksitet og eksisterende kilder til forurensning
- Miljøgiftenes tilgjengelighet til organismene i økosystemet
- Om miljøgiftene spres til nye omkringliggende områder
- Hvor sårbart økosystemet i området er i forhold til miljøgiftene
- Kostnadene ved å gjennomføre tiltak i området i forhold til nytten av tiltak.

Når kildene til forurensning er identifisert og kvantifisert, vil det derfor være naturlig at mer detaljerte, etterprøvbare mål med tilhørende resultatindikatorer blir formulert.

Før de overordnede målene blir fastsatt, bør det gjennomføres en prosess som sørger for forankring av målene regionalt og hos dominerende forurensere.

Tabell 1: *Eksempel på mål:*

Konkret oppryddingsmål	Aktuelle tiltak i sedimentene	Resultatindikator	Kunnskapshull
Landbaserte kilder skal ikke påvirke miljøet.	Tiltak i forhold til hver kilde. Mange aktuelle. Vanskelig i forhold til diffuse kilder.	Utslippstall fra hver enkelt kilde og stoff	
Fysisk spredning av miljøgifter fra forurensede sedimenter skal ikke forekomme.	Tildekking av områder med aktiv spredning, mudring, regulere skipstrafikk, naturlig tildekking	Grenseverdier Spredningstall for hvert delområde.	
Fjordområdet skal ha en miljøkvalitet som ikke er til hinder for: næringsutvikling, fiskeoppdrett, rekreasjon, turisme etc.	Som over men noe mer omfattende tiltak.	Nøkkeltall for forurensningsgrad evt. Opptak i næringskjeden, indikatorarter etc. Tidsangivelse	
Fjordområdet skal ha en miljøkvalitet som ikke hindrer fiske og fangst eller bruken av sjømat.	Som over samt tildekking av større fjordområder med varierende skikthykkelse	Nøkkeltall for forurensningsgrad evt. Opptak i næringskjeden, indikatorarter etc. Tidsangivelse	
Fjordområdet skal ha en miljøkvalitet som sikrer at prioriterte miljøgifter ikke påvirker biologiske effekter eller har andre virkninger på økosystemet.	Kraver sannsynligvis mer omfattende tiltak enn ovenstående alternativ	Mål om konsentrasjon i enkelte arter, spesifikke mål for artssammensetning. Antall kg miljøgifter ”tatt ut” av sirkulasjon.	

Rekkefølge og vurdering av aktuelle oppryddingstiltak.

Når undersøkelsene er gjennomført og utslippsdataene fra kjente kilder med betydning er samlet inn, er det på tide å sammenligne de forskjellige utslippskildene, slik at rekkefølgen på tiltakene kan bestemmes. SFT foreslår at rekkefølgen fastsettes ut fra følgende prinsipper:

- Tiltak med best kostnadseffektivitet gjøres først.
- Utslipp fra landbaserte kilder som bidrar i særlig grad til miljøgiftene i sedimentene må stanses før sedimenttiltak settes i verk.

Endelig fastsettelse av målene.

Vurdering av de ulike tiltaksalternativene må være tilstrekkelig detaljerte til at kostnadene kan vurderes i forhold til effekten av tiltakene. Da er det viktig å revurdere de overordnede målene slik at de formuleres så konkret som mulig. Det er viktig at oppryddingsmålene utformes slik at virkningen av tiltakene blir etterprøvbare i forhold til målene. Se tabell 1 for nærmere beskrivelse av mulige målformuleringer.

Forslag til finansiering av tiltakene.

I havmiljømeldingen er det forutsatt at forurensningslovens bestemmelser om at forurensere skal betale også skal gjelde for forurensede sedimenter. Det betyr at der hvor forurensningen kan spores tilbake til kjente forurensere, må det vurderes om ansvaret for å bekoste hele eller deler av tiltakene kan pålegges disse.